

izvleček

Tipografija se ravna po treh temeljnih načelih: standardni element, strojna izdelava, standardni merski sistem. Rokopis (handwriting) je odvisen popolnoma od sposobnosti pisca - kaligrafa. Črkopis (lettering) je nekje vmes med rokopisom in tipografijo. Uporablja strojno izdelane standardne elemente, manjka pa mu standardni merski sistem. Tipografija pojmuje v okviru znaka tipe (type) tudi razmak oziroma odnos do sosednjih elementov, črkopis pa pozna le znak sam. Knjigo sem oblikoval tako, da bi tudi s samo tipografijo sledil njeni vsebini, vendar v meri, da ne bi preglasila predstavljenih del. Torej: ustvariti sem želel ravno prav prisotno tipografsko ozadje knjige. V tem besedilu predstavljam tipografijo kot nadgradnjo rokodelstva in polstrojne produkcije.

ključne besede:

tipografija, prelom, monografija

Po nastanku poznam tri vrste pisav: rokopis, črkopis (kolaž, asamblaž) in tipografijo.

O rokopisu govorim le, ko pišem črke z delom telesa in ko naredim pomemben del črke v eni sami potezi. Celo cele črke in cele besede lahko naredim z eno samo potezo. Pri tem nisem omejen le na svinčnik in papir. Z rokopisom pišem tudi s čopičem po kamnu, s palico po mivki ... Torej pišem, ko ustvarjam črke s telesom.

Rokopis še ni tipografija! Z rokopisom pisane črke lahko uporabljam le med samim pisanjem. Ne morem posameznih črk napisati na zalogo in jih kasneje sestavljati. Torej, ko z rokopisom pišem črke, jih istočasno že nizam v besede.

Črkopis (kolaž, asamblaž) je korak naprej. Ko zapisujem, uporabljam že narejene črke. S črkopisom ponavadi ljudje mislijo na zlaganje časopisnih iztržkov. Toda črkopis so tudi veliki neonski napisi na fasadah in klesane črke na pokopališčih. Te črke so običajno bolj zapletene, tako da ne morem izklesati celotne oblike posamezne črke v eni sami potezi. Če jo lahko izpraskam z le eno samo potezo telesa, jo moram imenovati rokopis.

Druga razlika med črkopisom in rokopisom je ta, da pri rokopisu ni poti nazaj, ni popravkov. Pri črkopisu pa lahko ponovno premislim in popravim. Laiku izgleda ta črkopisni (kolažni) postopek že zelo blizu tipografiji, ker so posamezne črke podobne tiskanim. Vendar je to napačno sklepanje. Črkopis je vse, kar lahko naredim z "letrasetom". Že res, da lahko nalepljene črke v večjih rokah izgledajo tipografsko postavljene, toda razmiki in poravnave so določeni ročno; ravno to pa definira črkopis. Mesto črkopisa je torej vmes med rokopisom in tipografijo.

V tipografiji je kompozicija besede kakor tudi izdelava same črke pogojena s strojno izdelavo. To drži celo v najbolj enostavnem primeru, ko stavim kovinske črke ročno. Podlage črk in (kovinski) presledki so standard, ki se razteza preko besede do

abstract

Typography runs along three principles: standardised elements, mechanised production and standardised metrical system. Handwriting is completely dependent on the writer's calligrapher's skills. Lettering lies between handwriting and typography. It uses mechanically produced standard elements, but it lacks a standardised metrical system. Within the framework of the term sign, typography understands types and also the distance between neighbouring elements, while lettering recognises only the sign.

The monograph was designed with the typography following the book's content, however only to an extent, which would prevent overshadowing of the presented work. In short, we wanted to create a suitably authentic typographic background for the book. The article presents typography as the superstructure of handicraft and semi-mechanised production.

key words:

typography, layout. Monograph

vrstice, do stolpca, do cele strani besedila. Velikost in pozicija uporabljenih elementov (ki jih odtisnem) sta točno določeni. Kot že nakazuje beseda "določen", lahko podatke predam komu drugemu, ki natančno enako ponovi celoten proces kje drugje. To dosežem z merskim sistemom, ki je lahko ali strojni ali splošni (recimo Didot). Torej sta strojna izdelava in sistem lastnosti tipografije, ki ju ne morem doseči z rokopisom ali črkopisom.

Tipografski material (na hitro, a ne točno, rečeno črkovne vrste) je lahko podoben čemur koli. Ni pravil. Ne morem z gotovostjo ločiti tipografskega materiala od črkopisnega po obliki, rabi ali obdelavi. Od drugih vrst črk - in to od nekdaj - se loči po tem, da je namenjen reprodukciji in z izborom njegove vrste je že določeno, kako črke tvorijo besede - proces nizanja črk v besede je prefabriciran.

Tipografija je tudi proces, ko vzamem "surov material" besedila in ga oblikujem za tisk ali elektronsko distribucijo. Tipografija že vključuje kompozicijo; njeno mesto je med besedilom ter različnimi vrstami kodificiranja in oblikovanja. Če pisec beleži osebno doživetje za neznano, oddaljeno občinstvo, je naloga tipografa, da pospeši prenos.

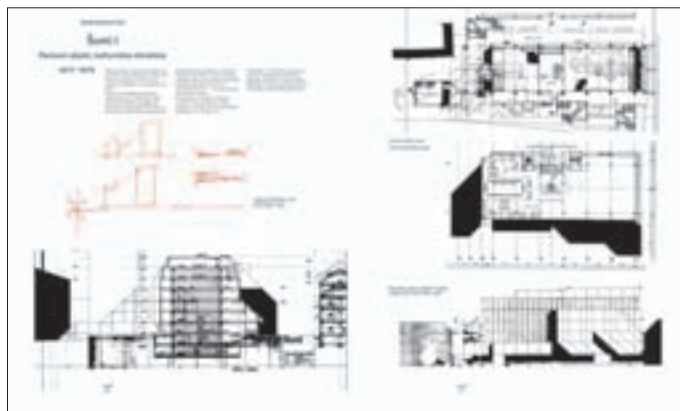
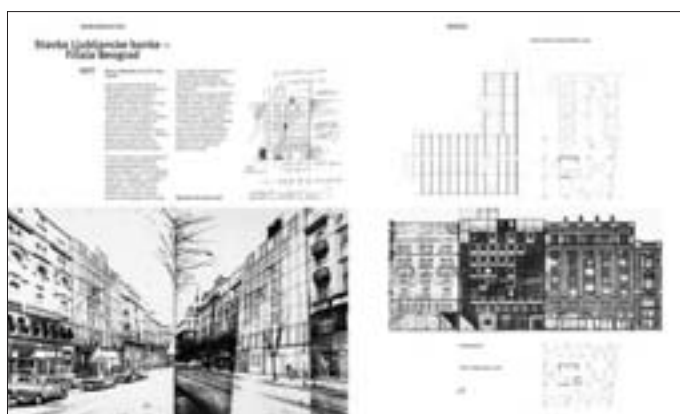
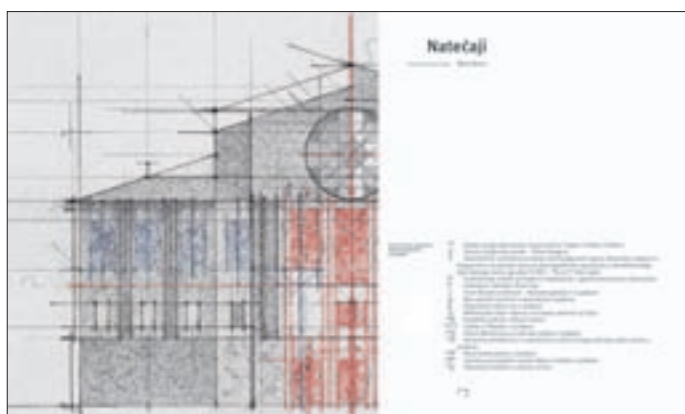
Rokopis, črkopis in tipografija imajo le zelo malo skupnega: vsi trije postopki uporabljajo znake - črke. Vsak postopek daje značilen viden karakter izdelku in edina omejitev je človekova zavnava. Seveda sta pisanje (rokopis) in zlaganje kolaža (črkopis) omejena tudi z ročnimi spretnostmi izvajalca.

Hkrati pa vsi trije postopki tudi niso popolnoma ločeni med seboj. Bolj, ko sem spreten, več izjem lahko najdem.

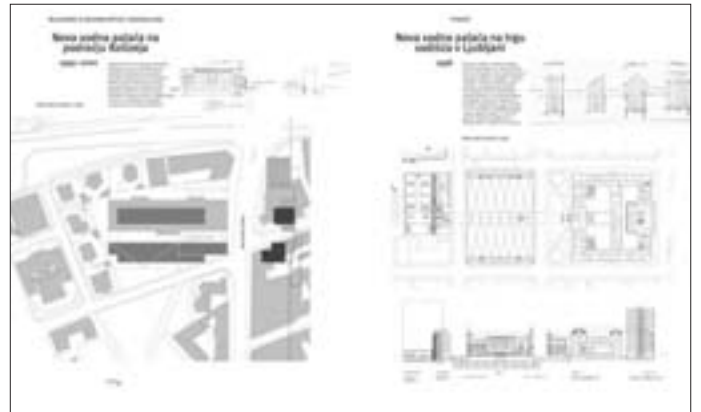
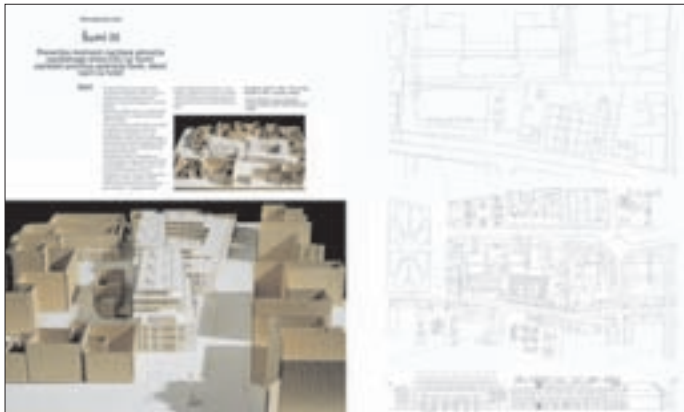
V tipografiji veljajo trije temeljni zakoni, ki jih praktično nespremenjene uporabljamo tudi v arhitekturi: standardni element, strojna izdelava, standardni merski sistem. Zato ne čudi dejstvo, da je med grafičnimi oblikovalci veliko arhitektov. Nasprotnih primerov je zaradi zapletene tehnologije arhitekture zelo malo.

Slike: Ovitek in značilni prelomi iz knjige Arhitekt Miloš Bonča.
Cover and typical layout from the book *Architect Miloš Bonča*.

Slike: Značilni prelomi iz knjige Arhitekt Miloš Bonča.
Typical layouts from the book Architect Miloš Bonča.

Slike: Značilni prelomi iz knjige Arhitekt Miloš Bonča.
Typical layouts from the book *Architect Miloš Bonča*.